

підняти пласт еволюції утопічної думки, а й виявити механізм дії утопії в суспільстві, формування утопічного ідеалу, її функції, що покликані задовольнити ті соціальні потреби, мрії людини, які вона невзмозі реалізувати в реальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баталов Э.Я. В мире утопии: Пять диалогов об утопии, утопическом сознании и утопических экспериментах / Эдуард Яковлевич Баталов. – М.: Политиздат, 1989. – 319 с.
2. Баталов Э. Я. Социальная утопия и утопическое сознание в США / Эдуард Яковлевич Баталов. – М.: Наука, – 1982. – 335 с.
3. Баткин Л. М. Ренессанс и утопия / Л. М. Баткин. // Из истории культуры средних веков и Возрождения: сборник статей / отв. ред. В. А. Карпушин. – М.: Наука, 1976. – С. 222 – 244.
4. Морщикина Л. А. Утопия и Великая французская революция "Фрагменты республиканских установлений" ("Les Institutions republicaines. Fragments") А. Сен-Жюста как характерный пример утопического творчества XVIII века / Лариса Александровна Морщикина. // <http://liberte.newmail.ru/Utopia.html>
5. Розова Т. В. Утопия как социокультурный феномен / Тамара Викторовна Розова. – О.: Астропринт, 1996. – 128 с.
6. Свентоховский А. История утопий / Алесандр Свентоховский. – М.: Типография В. М. Щаблина, 1910. – 426 с.
7. Уэллс Г. Современная утопия / Герберт Уэллс. // Грядущее (Техника и наука в будущем человечества). Современная утопия. – М.: Типография Т-ва Ч. Д. Сытина, 1909. – С. 66 – 109.
8. Фролов Э. Д. Огни Диоскуров: Античные теории переустройства общества и государства (О Сократе, Ксенофонте, Исократе) / Эдуард Давидович Фролов. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1984. – 192 с.
9. Черткова Е. Л. Специфика утопического сознания / Е. Л. Черткова. // Вопросы философии. – 2001. – № 7. – С.47-56.
10. Чиколини Л. С. Социальная утопия в Италии XVI – начало XVII в./ Людмила Сергеевна Чиколини. – М.: Наука, 1980. – 392 с.
11. Шадурский М. И. Литературная утопия от Мора до Хаксли: проблемы жанровой поэтики и семиосферы. Обретение острова / Максим Иванович Шадурский. – М.: Издательство ЛКИ, 2007. – 160 с.
12. Шестаков В. П. Эсхатология и утопия: (Очерки русской философии и культуры): Учебное пособие / Вячеслав Павлович Шестаков.- М.: Владос, 1995.- 208 с.

Олейніков Юрій Васильович – аспірант кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

УДК

ПОСТМОДЕРНІЗМ ЯК ЕТАП РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАКОНІВ КУЛЬТУРНОЇ ДИНАМИКИ

Дослідження постмодернізму є найбільш актуальним сьогодні.

Постмодернізм – це тип мислення. Це – картина світу. Це також символ західної

культури. Він уявляє собою процес культурної трансформації. Для нього характерним є порушення порядку культурного життя. Інтелектуальна діяльність перетворюється на гру. Постмодернізм – це штучна картина світу. В практиці мистецтва – це спроба реалізувати емоційний комплекс вражень. Є спеціальні вирази та категорії такі як «світ як хаос», «світ як текст», «чутливість».

Він не визнає традиції Європейської культури, сучасні моделі світу. Як результат, ми маємо релятивність. Замість науки постмодернізм пропонує поетичне мислення. Свідомість людей – це сума текстів. Він проти порядку взагалі. Культура постмодернізму звернена до еліти. Але зараз постмодернізм перетворюється у поп-культуру. Він відбиває нестабільність сучасного суспільства та специфіку процесу глобалізації. Цей процес веде до суттєвих змін у всіх сферах життя.

Ключові слова: постмодернізм, культура, суспільство, закони культурної динаміки.

ПОСТМОДЕРНИЗМ КАК ЭТАП РЕАЛИЗАЦИИ ЗАКОНОВ КУЛЬТУРНОЙ ДИНАМИКИ

Исследование постмодернизма является наиболее актуальным сегодня. Постмодернизм - это тип мышления. Это - картина мира. Это также символ западной культуры. Он представляет собой процесс культурной трансформации. Для него характерно нарушение порядка культурной жизни. Интеллектуальная деятельность превращается в игру. Постмодернизм - это искусственная картина мира. В практике искусства это попытка реализовать эмоциональный комплекс впечатлений. Есть специальные выражения и категории такие как «мир как хаос», «мир как текст», «чувствительность». Он не признает традиции Европейской культуры, современные модели мира. Как результат, мы имеем релятивность. Вместо науки постмодернизм предлагает поэтическое мышление. Сознание людей - это сумма текстов. Он против порядка вообще. Культура постмодернизма обращено к элите. Но сейчас постмодернизм превращается в поп-культуру. Он отражает нестабильность современного общества и специфику процесса глобализации. Этот процесс ведет к существенным изменениям во всех сферах жизни.

Ключевые слова: постмодернизм, культура, общество, законы культурной динамики.

Postmodernizmas a Period of Realization of cultural Dynamics Laws

Research of Postmodernizm is the most actual nowadays.

Postmodernizm is the type of mind. It is the picture of the world. It is a symbol of Western culture. There is the process of culture transformation. It is characterized by disorder of the culture life. Intellectual activity is transformed into a game. Postmodernizm is the artificial view of the world. In the art practice it is a trial to realize the emotional complex of impression. There are special expressions and categories as “the world like chaos”, “the world like a texts”, “sensitivity”.

It doesn't acknowledge tradition of European culture, contemporary world models. As a result we have irrelativeness. Instead of science postmodernizm proposes poetical mind. People conscientious is the sum of texts. It rejects any order.

The culture of postmodernizm addresses to alit reader. It transforms into the pop culture. It reflects instability of modern society and specific of the process of globalization. This process leads to significant changes in all spheres of life.

Key words: postmodernism, culture, society, laws of cultural dynamics.

Пост-модерн, як стверджують більшість постмодерністів, не мистецтво а тип мислення. Не коло певних культурних явищ, а образ світорозуміння. Перед нами не встановлення конкретних правил, а розпливчата метафора, яка виражає деякий невизначений «стиль світовідчуття».

Пост-модерн як ціннісна мозаїчна протоплазма, всередині якої виникають неоднорідні струми, стає чи не абсолютном західної сучасної західної культури. Серед характерних універсальних трансформацій сучасної культури, які відбуваються під впливом постмодернізму частіше відокремлюють такі. Перше, наростання тенденцій, невизначеності, що виражаються у відкритості, плюралізмі, еkleктизмі, неортодоксальності, неупорядкованості культурного життя. Друге, провідною рисою постмодерністської свідомості є її іманентність, яка перетворює культурну діяльність на інтелектуальну гру, своєрідне мета мистецтво. Третє, це перенесення інтересу з епістемології на антологічну проблематику. Постмодернізм як особлива світоглядна концепція має свою форму художнього бачення світу.

У мистецькій практиці він спирається на засади пост структуралізму та деконструктивізму і характеризується як «спроба виявити на рівні організації художнього тексту певного світоглядного комплексу специфічним способом емоційно забарвлених уявлень» [13с.20]. Літературна критика цього напрямку оперує філософськими поняттями та категоріями: «світ як хаос», «світ як текст», «свідомості як текст», «пастіш», «постмодерністська чуттєвість», «криза авторитетів», «авторська маска», «пародійний модус оповідання», «провал комунікації», «подвійний код», «принцип нон-селекції», «метамова», «епістемологічна невпевненість». Розглянемо ключові поняття і категорії постмодерну:

«Осанн сумніву» Д. Затонський. Сумнів є елементом культури постмодерну. Не визнаючи авторитет розуму, постмодернізм піддає сумніву всю антропоцентричну традицію європейської культури, не визнає беззаперечності сучасної моделі світу та буття, що веде до «епістемологічної невпевненості», до релятивізму істини, до переконання, що найадекватніше опанування дійсності доступне не природознавчим і точним наукам та традиційній філософії, а інтуїтивному поетичному мисленню, з його асоціативністю, образністю, метафоричністю та миттєвими одкровеннями інсайта».[4, с.213].

«Світ як текст» Ж. Дерріда. Людська свідомість розглядається як сума текстів, що її утворюють. Безліч існуючих текстів, зрештою, складають світ культури, вважають деконструктивісти.

Саме текст визначає реальність запропонованої ним моделі світу. Пост-модерністи не вимагають, аби створені ними сприймали за «дійсність», а «істину», тим більше за настанову, зумовленим певним світоглядним, ідеологічним девізом. Бо, на їхній погляд, створене і твірне найбільш не менш як «текст», тобто де що у своєму роді самодостатнє, покликане на імітування життя, а з ним зрівнятися [3 с.67].

Принцип «нон-селекції» Д. Фоккема. Пост-модерністи вважають неможливим і марним намагатися влаштувати будь-який ієрархічний порядок або систему пріоритетів у житті та творчості. Вони передають своє світовідчуття через свідомо організований хаос художнього твору. Звідси притаманний постмодерністському письму стильовий еkleктизм, «схрещення епох», діалог культур. Проте, відкидаючи попередню літературну традицію, тим не менше він постає своєрідним синтезом, художні методи реалістичне і модерністське письмо різними модифікаціями до свого коду. Таким чином, утверджується рівнозначність усіх стилістичних одиниць у межах одного тексту.

«Подвійне кодування» Ч. Джеймс. Цим терміном позначається властиве постмодернізму постійне пародійне поєднання двох або більше «текстуальних світів», тобто різних способів семіотичного кодування, естетичних систем, що, власне, для нього і є різні стилі [4 с. 217]. Постмодернізм водночас і продовжує практику свого попередника модернізму і зрікається її, оскільки він «іронічно долає», у свій спосіб заперечує стилістику «свого вчителя».

Інтертекстуальність Ю. Крістева – ключова категорія постмодернізму, яка позначає різноманітні між текстові стосунки як в середині твору так і за його межами. Цитати такого письма передбачають багатоголосне відлуння попередніх текстів, що проглядають крізь текст твору, і перебувають із ним у діалозі. Цитати можуть бути прямими і непрямыми, наявними і неаявними, точними і трансформованими. Своєрідною «цитатою» може виявлятися не тільки вислів, образ чи мотив, а й стиль, напрям, дискурс, певна культура. Це за висловом «відлуння текстуальності» «... В усіх книгах говорять про інші книги... усяка історія переказує історію, вже розказану. Це знав Гомер, Арістотель, не кажучи вже про Рабле або Сервантеса [12с. 608].

«Увесь новітній постмодернізм, – підтримує цю думку Д. Затонський, – це нібито суцільне «ретро», уперте і водночас іронічно-бешкетне повернення на «на круги своя» [4с. 167].

«Смерть автора» Р. Барт. Цей принцип є похідним від інтертекстуальної природи тексту. Якщо текст – це багатомірний простір, що складається з цитат з посиланнями до безлічі культурних джерел, то «немає такого тексту, який був би породжений «особисто» і без посередньо автором: скриптор лише черпає з безмірного словника Культури» [10с. 20]. Р. Барт вважав, що джерело тексту розташовується не в письмі, а у читанні.

Принцип розважальності. Культура модернізму була орієнтована на елітного читача, масового «обслуговувала» поп-культура. Постмодернізм долає таке протиставлення, поєднуючи розважальні елементи твору з вишуканими естетськими та семіотичними ідеями. Зрощення з поп-культурою постає ключовою ознакою культури постмодерну. Не дивно, сучасні постмодерністські романи У. Еко, Д. Ж. Фаулза, В. Пелевіна і є творами високого мистецтва, і – бестселерами.

Ентропія Т. Пінчон – науковий термін термодинаміки та інформації, що означає зникнення, смерть якоїсь системи, маси, якщо в усіх її частинах встановиться однакова температура, а від так – зникнуть джерела руху [3 с. 50]. В культурі постмодерну не можливим є ієрархічний порядок або система пріоритетів. «Як що вони й допускають систему існування моделі світу, то такої, що заснована на «максимальній ентропії», на рівноймовірності й рівноцінності усіх конститутивних елементів» [4с. 216].

«Авторитет письма». Не визнаючи авторитет пізнання та дійсності, пост-модерністи з особливою повагою ставляться до «авторитету письма», «оскільки у вигляді тексту будь якої історичної епохи він є чи не єдиною конкретною даністю, з якою вони готові мати справу» [4с. 216]. Авторитет текст не зумовлюється дійсністю, а тільки авторитетом «інтертекстуальністю», тим набором художніх засобів, за допомогою яких формується влада письма над свідомістю читача. Пародійний модус оповіді Е. Сейд. Влада письма не є не заперечною. Вона певною мірою відносна, хитка і тому викликає у автора почуття невдоволеності, і розчарування. Усвідомлення «власної двозначності, власної обмеженості цариною вимислу і письма» веде до пародійного модусу оповіді» [4с. 217]. І це чи не єдина можлива позиція творчого буття письменника – постмодерніста. Все зображене у творі – це насамперед прошарки попередніх культур та стилів – постає через певний пародійний ракурс, проте ця пародія є особливою, нейтральною, нульовою. Її визначають терміном «пастіш». «Пародіювання тут – дещо більше ніж прийом, – зауважує Д. Затонський у певному сенсі це філософія життя, і філософія ставлення до життя, ім'я якої – постмодернізм [3с. 23].

«Політика мовних ігор». Основою організуючого принципу культури людства є гра, афористично виголошена ще великим Шекспіром. У постмодернізмі ця ідея знайшла свій багатомірний розвиток. «Підкреслено іронічний ігровий модус самовизначення, характерний для постмодерністського світовідчуття, відобразився не тільки в художній практиці цієї течії, а й у самій стилістиці філософствування на цю тему», зокрема у працях Ж. Дерріди. Гра зі стилями, напрямами, мовою, цитатами – основа політики мовних ігор [4с. 94]. Існує декілька найхарактерніших тлумачень загадкової «постмодерністської чуттєвості»:

А) Пост-модерн – культура мовчання, анонімності, виснаження. Занурення в беззвучну і

безбарвну стихію «Об'єкта» і зникнення особистості «Автора».

Б) Анархія, або масова культура, або постмодернізм.

В) Постмодерністський – означає демократичний.

Основою «постмодерністської свідомості – «свободи вибору».

Г) Постмодернізм починається там де закінчується спільне.

Д) Ми можемо поставити знак рівності між постмодернізмом і плюралізмом.

Постмодернізм – це передовсім множинність, колаж, культурна мішанина... спроба провадити усвідомлений «діалог з хаосом».

Е) Постмодерніст – це той, хто працює не з текстом, а зі словником, і широко застосовує цитати.

Ж) Пост-модерністська свідомість повертається в Історію: діалог, а точніше, «полілог» з Історією під прикриттям іронії. Пост-модерністи – «іроністи історії», офіціанти не визначеності [15с. 21].

Пост-модерн виявляється на кількох рівнях: онтологічному, гносеологічному та естетичному [16с. 3]. У єдності ці рівні виробляють специфічні світосприймання постмодерніста. Його визначають:

А) Культ незалежної особистості, ренесансно-романтичний образ людини, що не відчуває потреби мати дозвіл користуватися буттям. Звідси – потяг до архаїки, міфу, колективного позасвідомого.

Б) Прагнення увібрати у себе, поєднати, доповнити істини, часом полярно протилежні багатьох людей, націй, культур, релігій, філософій. Це – єдиний спосіб пробитися до справжнього масштабу буття, здолати екзистенційну безпросвітність існування. Тому пост-модерністи зазвичай вражають своєю ерудованістю, іноді її надмірністю.

В) Бачення повсякденного реального життя, як театр абсурду, апокаліптичного карнавалу «протиприродний технократизм, сірість, одно-образність тоталітарних суспільств, невлаштованість, розбалансованість дає усі підстави для таких оцінок». Карнавал завжди передбачає перевертання ієрархії цінностей, гру. Але якщо колись він чітко обмежувався відповідними святковими днями і межами соборного майдану, то тепер залив увесь часовий простір нашого існування. Життя окремої людини і усього суспільства перетворюється на страшну безперервну гру, що не має жодного стосунку до достеменного буття. Ця гра не помітно примушує людину втрачати саму себе, і перетворює її на актора, маріонетку, маску в театрі трагіфарсу.

Г) Ігровий стиль постмодерну. Вдаючись до зумисне «несерйозної», безглуздої гри, постмодерніст підкреслює ненормальність, не справжність, протиприродність панівного в реальності стибу буття. Крім того, усвідомлюючи неможливість пізнати справжній світ, вплинути на нього, митець шукає замітника у світі своєму, штучно створеному, який живе і тлумачиться за законами, ними самими, митцем установленими. А також лише ігрова атмосфера дає змогу стерти межі по між різними гранями, рівнями життя.

Д) Зумисне химерне переплетіння різних стилів у постмодерністській оповіді «там часто грайливо спів існують високий класицистичний стиль і сентиментальний чи грубо натуралістичний, детективний, казковий, гумористично-анекдотичний ...». У стиль художній нерідко вплітається стиль науковий, публіцистичний або діловий; фрагментами роману стають наукові трактати чи публіцистичні статті, донесенні, звіти.

Є) Суміш багатьох традиційних «високих і низьких» жанрових різновидів, щоправда «перелицьованих», модифікованих автором: побутовий психологічний роман, притча, готичний роман, фантастична оповідь, байка, анекдот, елегія, трагедія, казка.

Ж) Сюжет цих творів – це легко замасковані ілюзії на відомі сюжети літератури попередніх епох, від античної до модерністської. Запозичені, перегуки, інтертекстуальність спостерігається не лише на сюжетно-композиційному, а й на образному мовному, версифікаційному рівнях.

З) Як правило, у такому творі присутній образ оповідача (видозмінене відживлення літературної традиції). Переповідаючи історії, постмодерніст підкреслює суб'єктивність показу, відносність своїх оцінок, відчужує від читача побутову реальність, увиразнює її ілюзорність, розглядає її на тлі досвіду попередніх епох. Постмодерніст вдається до цитат і ілюзій з метою не переконувати ними когось, а переоцінити їх та пародіювати їх.

Д) Іронічність та пародійність є, власне, найхарактернішими прикметами цього стилю.

Корені такого підходу у «романтичній іронії», тобто не прийняття реального стану речей, життєвого ладу, а також оголити примітивність, не справжність, а то й безглуздя ідей, кумирів, істин, смаків, які обожнювалися вчора й нині у масовій свідомості. Поєднуючи інтелектуальне і масове, елітарне і кітчеве, переплітаючи різноманітні мотиви та оповідні техніки, пост-модерн стирає соціальні і психологічні кордони у створенні та сприйнятті мистецтва. Тому він з'являється там, де існує основоположний плюралізм ідей, моделей поведінки, приймається багатоголосся стилів, світоглядний та мистецький синкретизм [16с. 4]. Хаотична й не врегульована постмодернізму, що йде поверхнею, виникла і стала такою, напевно, не випадково. «Постмодерністський поворот», або, як полюбують говорити на Заході, «постмодерністська ситуація», має своїх духовних батьків і наставників. Це, представники філософської школи французького постструктуралізму – Ф. Барт, Ж. Батай, Ж. Бадріяр, Ж. Делез, Ж. Дерріда, Ж. Лакан, Ж-Д. Ліотар, М. Фуко [3 с. 50-51]. Розквіт цієї філософії, викликала криза цінностей і банкрутством ідеологій, в основу світорозуміння кладе набір досить не міцних, розкиданих каменів нігілізму, само деструкції та само пародіювання. Серед відомих теоретиків постмодернізму Ж. Делез і Ф. Гуатарі, яким людство забор'язане появою вельми семіотичного неологізму «Хаосмос», поєднання Космосу і Хаосу. Мабуть, для постмодерністського хаосу передбачається космічний масштаб, а постмодерністський космос стає дедалі хаотичним. Можливо, тому пост-модерністи уявляють культуру далеко не впорядкованим цілим. Образи й метафори постсучасній культурі інші. Це архів М. Фуко, «вавилонська бібліотека» Х. Л. Борхеса або дивний «нескінченний лабіринт», лабіринт у якому не має не входу, ні виходу, ні центру, ні меж, а тільки простір «нескінченних можливостей», що складаються з безлічі перетинів, тупиків і пунктів.

Відчуття хиткості світового порядку, невизначеності, непостійності, ідеалів та орієнтирів забарвлює в меланхолічні відтінки суперечку про постмодернізм у західній культурі. Його учасники: П. Вірілію, Ю. Хабермас, Р. Гаше, Ф. Джеймісон, Н. Вейкфілд, П. Фейєрабенд, Р. Роті, О. Марквард, Поль-де Мен, М. Фінок'яро та багато інших. У їхніх концепціях більше відмінності ніж схожості. Споріднює їх мабуть одне: духовний незатишок, відчуття руйнування цілісності, девальвації усіх цінностей, розірваності розкладу світу на скалки і безладні фрагменти.

Останнім часом явище глобалізації та глобалізаційні процеси привертають пильну увагу політиків, журналістів вчених-суспільствознавців. Спочатку глобалізацію розглядав Дж. Рітцер, як позитивний процес проникнення західної моделі розвитку, західного способу життя, західних цінностей як найпрогресивніших у всі сфери життя різних країн світу, під час якої відбувається зміцнення зв'язків і взаємозалежності між ними. Німецький соціолог У. Бек стверджує, що глобалізація – це, насамперед, утворення і поширення змішаних форм соціальності – створення множини і різно-порядкових локальностей, які взаємодіють між собою, що спричиняє одночасні процеси гомогенізації та гетерогенізації. Е. Гіденс трактує глобалізацію як процес зміцнення міжнародних соціальних відносин і відзначає, що головною її ознакою є здатність просторово віддалених подій впливати, не рідко миттєво, одна на одну.

Вітчизняні соціологи, А. Арсенко, Є. Головаха, А. Ручка, В. Танчер, Н. Бойко, А. Малюк, Н. Толстих, О. Резнік, М. Паращевін, також приділяють певну увагу вивченню глобалізаційних процесів та дослідження їх впливу на деякі сфери життєдіяльності українського суспільства. В наслідок глобалізаційних процесів, суспільства модерну індустріальні суспільства, які підпорядковувались національним державам, зазнають суттєвих змін, руйнуються, що призводять до виникнення нового суспільства – суспільства постмодерну.

У 80-90-х роках ХХ ст. для найпроникливіших соціальних аналітиків, стали очевидними якісні перетворення суспільного життя в індустріально-розвинених країнах Заходу, спричинені процесами глобалізації та інформатизації, які призвели до революційних змін в економічному, політичному та культурному житті західної людини й суспільства, які ознаменували початок нової культурної епохи та зумовили появу нових, кардинально відмінних соціокультурних реалій, що дає підстави говорити про фундаментальні зрушення у відносинах між людьми, ставлення людини до самої себе та навколишнього довкілля.

Унаслідок прискорення інтеграційних процесів, насамперед у економічній сфері, як у середині національних держав, так і у межах усієї Західної Європи та Заходу загалом, образ модерного суспільства починає швидко змінюватись. Інтеграційні процеси в економіці були спричинені посиленням конкуренції та розширенням міжнародного розділу праці, які відбувалися за умов зростання обсягів торгівлі між західними країнами. Збільшення залежності країн і регіонів одних від інших у питаннях вивезення товарів і послуг зумовило регламентацію торгівлі в масштабах Західної Європи, коли у 1957 році п'ять європейських країн – Франція, ФРН, Італія, Бельгія, Люксембург, Нідерланди – підписали так звану Римську угоду, до якої приєднується ще декілька країн, зокрема Велика Британія, Данія, Ірландія, про створення «ЄЕС», головною метою якого, як проголошувалось, було запровадження вільної торгівлі між членами ЄЕС і поступове усунення всіх обмежень у торгівлі. Відповідно до цієї мети передбачалися: введення єдиного митного тарифу в торгівлі з «третіми» країнами; усунення перешкод на шляху вільного переміщення «осіб, капіталів і послуг»; єдина політика у сфері транспорту і сільського господарства; створення валютного союзу й уніфікація податкових систем; узгодження законодавств країн учасниць; і на решті, розроблення принципів узгодженої економічної політики. Так, власне, в результаті зростання торгових операцій і намагаючись регламентувати та впорядкувати розпочалося створення спільної європейської економіки, процесей призвів до посилення потоків у виробництві, інвестицій, індивідів та інформації, інакше кажучи – підвищення мобільного капіталу, робочої сили та ідей, а загалом – до інтеграції та взаємопов'язані у все європейському і загалом, у всесвітньому масштабі. Глобалізація – це сукупність усіх сучасних соціальних, економічних, політичних, інформаційних, торговельних, фінансових, транспортних, трудових, культурних, комунікаційних змін та процесів, які відбуваються під впливом економіко-технологічних та інформаційно-технологічних чинників, насамперед у країнах Західної Європи, США та Японії.

Особливістю сучасного етапу інтеграційних економічних процесів є перехід від монокапіталізму до мультинаціоналізму, пов'язаний з інтенсифікацією планетарної діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК), які з'явилися у Європі у великій кількості після другої світової війни. З метою отримати максимальні прибутки за умов жорстокої конкурентної боротьби ТНК впроваджувало і впроваджує на своїх підприємствах передові наукомісткі виробничі технології, поряд із застосуванням нових технологій управління та організації праці. На виробничих підприємствах ТНК завдяки комп'ютеризації, роботизації та застосування мікропроцесорних технологій з'являються постфордистські методи виробництва, на яких ґрунтується індустріально розвинена діяльність суспільств, що характеризується в соціології як постіндустріальна. Вважають, що модерні суспільства перебувають у ффордистських методах виробництва та маркетингу, що виникла на основі великомасштабних підприємств які продукували товари масового споживання, стандартизовану продукцію, для масових ринків, за ціною, яку породжує масове споживання. Виробництво товарів масового

споживання ґрунтується на негнучких виробничих процесах та жорстких бюрократичних та управлінських структурах. При цьому допускається використання не кваліфікованої або напівкваліфікованої праці для виконання рутинних повторювальних операцій. На підприємствах фордистського типу широко впроваджується прийом наукового менеджменту, а при розробленні угод стосовно зарплатні значну роль відіграють профспілки. На відміну від фордизму, що об'єктивно сприяв розвитку національних ринків матеріальних, фінансових та інших ресурсів. За результатом технологічних змін значно збільшуються висококваліфіковані робітники, які займаються процедурами вимірювання, контролю, й управління, що зближує їх за характером праці та роллю в процесі виробництва з інженерно-технічним персоналом; при цьому висококваліфіковані робітники, як правило мають середню технічну освіту, їх заробітна платня в кілька разів перевищує офіційний мінімум. В одночас зростає кількість «білих комірців», як називають робітників не ручної праці – професійних, технічних, управлінських та інших службовців що працюють у сфері послуг, які зазвичай працюють на чистій роботі у офісі чи магазині, вони мають середню освіту, більшість з них становлять жінки, тому і говорять про фемінізацію багатьох процесів праці. Не слід забувати, що глобалізація економіки вможливилася завдяки швидкому розвитку транспортних систем і засобів зв'язку. Його цінністю проголошується не орієнтація на успіх, а досягнення ідентичності, самореалізація, можлива лише за умов свободи. Модернізм трактував свободу як можливість вибору: чим ширша можливість, тим людина вільніша. Постмодернізм розглядає свободу як вибір не стільки з великої кількості можливостей, скільки вибір найсуттєвішого для цієї особистості. Це саме зазначає англійський філософ К. Поппер у праці «Відкрите суспільство та його вороги». На його думку, відкрите суспільство, це суспільство, яке забезпечує кожному змогу виявити індивідуальність, свідомо приймати рішення і за нього відповідати. Сучасна людина розкутий Прометей, що має застосовувати могутність та розум, у поєднанні з світом і духом, увійти в нову епоху історії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гасан І. Чим є постмодернізм і чим він стане ? Літературні і культурні аспекти// Американська література після середини ХХ ст. Матеріали міжнародної конференції. К., 2000. – 22 с.
2. Денисова Т. «Будьмо сучасниками епохальних зрушень! (Пропостмодернізм і мультикультуралізм як творчі пропозиції людству)»//Зарубіжна література – 1999. – № 12. (124), березень. – 34 с.
3. Затонский Д. Билли «Дон Киход» рыцарским романом ?//Вопросы литературы. – М., 1986. № 8. – С. 125-130.
4. Ильина Т. История искусств: Западно – Европейское искусство: Учебник для вузов. – М: Высшая школа, 2000. – 366 с.
5. Киченко О. Європейський постмодернізм витоки і сучасна літературна традиція // Всесвіт. – 2004. № 5 – 6. С. 162 – 165.
6. Киченко О. Постмодернізм і роман метаморфози традиційного жанру // Всесвіт. – 2004. - № 11 – 12. С. 176 – 179.
7. Ковбасенко Ю. Література постмодернізму: по той бік різних боків. // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. – 2003. - № 12. – С. 2 -13.
8. Кононенко Б. Культурологія в термінах, поняттях, іменах: Справочное учебное пособие. – М.: Издательство «Щит – М», 2001. – 404 с.
9. Краткий словарь основных понятий постмодернизма.// Лицейское и гимназическое образование. – 2004. - № 7. – С. 52 – 54.

10. Левчук Б. Історія світової культури. Навчальний посібник. –К.: Спалах, 2000. – 520 с
11. Люсьй А. Немедленный рай литературных машин: картография постмодернистских превращений от Надежды Маньковской. [Эстетика постмодернизма]//Книжное обозрение. – 2001. – № 16 (15 февраля). С. 5 – 10.
12. Михида С. Запізнілий відгук на «Дискурс постмодернізму», «або ж» У пошуках нових цінностей». [Український постмодернізм у літературі] //Український філолог: Школи. Постаті. Проблеми. Зб. наук. праць. – Львів.: 1999. – ч.1. – С. 660 – 665.
13. Млечина И. Нова ли «новая литература?» // Иностранная литература. – 1971. № 5. – С. 250 – 260.
14. Наука не вина. Розмова зі Станіславом Лемом // Нова Польща. – 2000. - № 1. – С. 137 – 143.
15. Нев'ярович Н. Культура постмодернізму: (3 літературних напрацювань) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2004. № 7. – С. 19 – 21.
16. Постмодернизм. Энциклопедия. – М.: Интерпрес – сервис, Книжный дом. 2001. – 1040 с. (Мир энциклопедий).
17. Рулев Е. «Чунизм» как образ жизни. Сделай куклу, стань постмодернистом // Лицедейское и гимназическое образование. – 2004. –№ 7. – С. 45 – 50.
18. Руссова С. Постмодернізм у сучасній поезії, або Набоков – автор –«Трікстер» // Слово і час. – 2000. – № 7. – С. 45-50.

Орленко Ирина Николаевна – аспірантка кафедри філософії, соціології і менеджмента соціокультурної діяльності Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К.Д. Ушинского»

УДК 112 + 316

КОММУНИКАТИВНИЙ І ЦЕННОСТНИЙ КОМПОНЕНТИ СТРУКТУРИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ЛІЧНОСТІ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ

В статье анализируются такие компоненты структуры личности как коммуникативный и ценностный. Показаны механизмы социальной дезадаптации личности, их характеристики и виды дезадаптированности личности. Установлено, что нарушение процесса возникновения и развития контактов между людьми, возникающий в связи с потребностью совместной деятельности, включающий в себя обмен информацией, обладающий взаимным восприятием и попытками влияния друг на друга приводит личность в состояние коммуникативной дезадаптации. С позиций социально-философского анализа рассматривается концепция цельной личности в контексте компонента структуры социальной дезадаптации.

Ключевые слова: социальная дезадаптация, коммуникации, ценности.

КОМУНІКАТИВНИЙ ТА ЦІННІСНИЙ КОМПОНЕНТИ СТРУКТУРИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У статті аналізується такі компоненти структури особистості як комунікативний та